

İbrahim CANAN

(1 Ocak 1940-14 Ekim 2009)

Ailesi ve sevdikleri tarafından ilme adanmış bir ömrün mümessili olarak tanımlanan bir âlim, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. İbrahim Canan, geçirdiği trafik kazası neticesinde 14 Ekim 2009 Çarşamba günü vefat etti. Canan'ın cenazesi, 15 Ekim 2009 Perşembe günü öğle vakti Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakülte'si Camii'nde kılınan cenaze namazının ardından Eyüp Sultan Mezarlığı'na defnedildi.

Hadis ilmi alanında yetişmiş kıymetli âlimlerden biri olan merhum Prof. Dr. İbrahim Canan, 1940 yılında Karaman'ın Sariveliler kazasında doğdu. 1952 yılında Sariveliler ilkokulunu bitirdi. Öğrenimine Konya Erkek Lisesi'nde devam eden Canan, 1958 yılında buradan mezun oldu. 1962 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ni tamamladı. Bir süre Kayseri İmam Hatip Lisesi'nde Meslek Dersleri Öğretmenliği yaptıktan sonra Konya-Akşehir Orta Okulu'nda Din Bilgisi ve Ahlak Dersleri Öğretmeni olarak vazife yaptı. 1967-1972 yılları arasında Paris-Sorbonne Üniversitesi'nde *Peygamberimizin tebliğ metotları* başlıklı çalışmasını tamamlayan Canan, bu süre zarfında bir yıl Tunus'ta bulundu. 1972 yılında Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi'ne doktor asistan olarak tayin edilmiş olup, 1978'de doçentliğini ve 1989'da profesörlüğünü aynı üniversitede tamamlamıştır.

Atatürk Üniversitesi'nde bölüm başkanlığı görevini yürüten Canan, 1993'de Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi dekanlığı yaptı. 1996 Mart ayından 1997 Temmuz sonuna kadar araştırma izniyle Bakü Özel Türk Kafkas Üniversitesi'nde rektör olarak bulundu. Daha sonra Marmara Üniversitesi İlahiyat

Fakültesi'nde Hadis Anabilim Dalı Öğretim üyesi olarak vazifesini devam ettirdi. 2007 yılında buradan emekli oldu. Canan, resmîyette emekli olsa da hocalıktan emekli olmamış hayatının sonuna kadar yurtiçi ve yurtdışında konferanslar vermeye devam etmiştir.

Başlıca eserleri incelendiğinde onun eğitime, özellikle de çocuk eğitimine oldukça önem verdiği görülür. *Hz. Peygamberin (s.a.s) Okuma Yazma Seferberliği, Çocuk Eğitimi, Kur'an'da Çocuk, Hz. Peygamber'in Sünnetinde Terbiye* adlı çalışmalarındaki temel vurgu eğitimidir. O, hadis ilminin temel kaynağı kabul edilen *Kütüb-ü Sitte Muhtasarı Tercüme ve Şerhi*'ni de dilimize kazandırmıştır. İbn Deyba' eş-Şeybânî ez-Zebidî'nin (v. 944/1537) *Teysîru'l-vusûl ilâ Câmi'il-usûl min hadîsi'r-resûl* adlı eserini esas alarak oluşturduğu bu eserinde sadece *Teysîr*'in tercümesiyle yetinmemiş, hadis tarihi ve usulüyle ilgili bazı meseleleri ele aldığı mukaddime kısmında Kütüb-ü Sitte ve bunların müellifleri hakkında tanıtıcı bilgiler kaydetmiştir. *Teysîri'l-vusûl* tertibine göre hadisleri verirken açıklanması gereken hadisleri çeşitli şerhlerden faydalanarak izah etmiş ayrıca hadislerde ya da senetlerde ismi geçen her bir sahâbiyi tanıtmıştır. On sekiz ciltlik bu muazzam çalışmasıyla ilim dünyasına büyük katkı sağlayan Canan, *Rasûlüllâh'a Göre Ailede ve Okulda Çocuk Terbiyesi* adlı esriyle 1979'da Türkiye Millî Kültür Vakfı Ödülünü almaya lâyık görülmüştür. Başta fakülte dergileri olmak üzere çeşitli yerlerde yayımlanmış çok sayıda makalesi de bulunmaktadır.

Canan'ın *Tarihçi Açısından Din, İslam'ın Ana Meselelerine Bediüzzaman'dan Çözümler, Fethullah Gülen Hocaefendi'nin Sünnet Anlayışı* isimli eserleri ile günümüz güncel problemlerine dikkat çekmek ve çözümler sunmak amacıyla kaleme aldığı; *Sulh Çizgisi, Anarşi, Alevilik-Sünnilik Meseleleri, Namus Fitnesi Mut'a Nikâhı* isimli çalışmaları eğitim dışında, İslam dünyasının meselelerinin belirlenmesi ve çözülmesi için yaptığı araştırmaları ve değerlendirmeleri içeren eserlerinden bazılarıdır.

Aile bireyleri ve meslektaşları geride pek çok değerli eser bırakan bu akademisyenden övgüyle bahsetmişler; onun, hadis külliyatına, günümüz problemlerine çözümler bulma penceresinden bakabilen, ilmiyle âmil, kendisiyle barışık, Hz. Peygamber'e gönülden bağlı, ömrünü onu anlamaya ve anlatmaya adanmış, cemaatle namaz kılma konusunda oldukça titiz davranan biri olduğunu nakletmişlerdir. O, hayatını daha lise yıllarından başlayarak doğru bir programla modelleyen ve bu modele son nefesine kadar sadık kalan ender insanlardan biri sayılmıştır. Çalışmalarında çok titiz davranması, işini ciddiyetle yürütmesi onun en belirgin özelliği olarak zikredilmektedir. Üstlendiği görevin ehemmiyetini ve savunduğu ideolojinin kutsiyetini idrak etmiş olan İbrahim Canan kendisi için önem arz eden zamanı âdeta "vakit nakittir" düsturundan hareketle bereketli kullanma çabasında olmuştur.

Canan'ın, hayatı *tahsil, tedris ve te'lif* üçlüsü çerçevesinde geçmiştir. O, ilim kimde olursa olsun onu elde etmek için çaba gösteren bir kişi olarak nitelenmiştir. Prof. Dr. İsmail Lütfi Çakan onun çalışmaya olan iştiağından bahsederken aralarında geçen şöyle bir hatırayı zikretmektedir: “İbâdet vecdi ile çalışma hizmetlerini yürütürdü. Rize’de bir sempozyuma katılmıştık. Gündüz yorucu bir çalışma olmuştu. Akşam olunca İbrahim Canan, bir grup eğitimcinin davetlisi olarak konferans verecekti. İsteği üzerine beraber katıldık. Konferansta sanki güne yeni başlamış gibi dinç ve istekliydi.”

2009’da Yalova’da düzenlenen Âhîlik Haftası etkinliğine valiliğin davetlisi olarak katılan Canan, program dönüşü İstanbul Sancaktepe’de meydana gelen trafik kazasında hayatını kaybetti. Prof. Dr. İsmail Lütfi Çakan, kendisinin ölüm haberini aldığı anda bir kâğıda şunları yazdığını ifade etmiştir: “Canan hocanın vefat haberini aldım. Allah ğanî ğanî rahmet eylesin. Hoca, hizmet yolunda emâneti sahibine teslim etti. Bana göre gıpta edilecek bir ölüm... Hizmet şehidi...”

Sema GÜL

Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü